

สภาพการทำงานของแรงงานนอกระบบผู้รับงานไปทำที่บ้านกับปัญหาสุขภาพ
: กรณีศึกษาจังหวัดนครปฐม

Status of Homework Informal Sector with Health Problem :- A case
study in Nakhon Pathom Province

สายใจ พินิจเวชการ

Saijai Pinijvechakarn Lecturer

อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร

Bangkokthonburi University

บทคัดย่อ

การศึกษาสภาพการทำงานของผู้รับงานไปทำที่บ้าน ซึ่งถูกจัดให้เป็นแรงงานนอกระบบกลุ่มหนึ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงสภาพการทำงานที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและความปลอดภัยของแรงงานนอกระบบผู้รับงานไปทำที่บ้านและสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน นำมาเสนอแนะแนวทางการจัดการเพื่อดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของผู้รับงานฯ และสมาชิกในครอบครัว การวิจัยครั้งนี้ ได้ข้อมูลจากตัวอย่าง 84 ตัวอย่าง ผู้รับงานฯ เป็นหญิงมากกว่าชาย อายุอยู่ระหว่าง 30-49 ปี มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จนถึงอาชีวศึกษา ทั้งหมดนับถือพุทธศาสนา ส่วนมากโสด และมีสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัว ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ เป็นส่วนมาก มีการพักผ่อนที่เพียงพอ แต่ส่วนใหญ่ก็ยังไม่ค่อยออกกำลังกาย ผู้รับงานฯ ส่วนมากใช้บ้านของตนเองเป็นที่ทำงาน เป็นบ้านไม้ มีความแข็งแรงมั่นคง มีแสงสว่างและการถ่ายเทอากาศสะดวก ผู้รับงานฯ ทำงานนี้ระหว่าง 1-2 ปี ดำเนินการด้วยตนเองเป็นส่วนมาก ผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหาวัตถุดิบที่ใช้ในการทำงาน ผู้รับงานฯ จัดหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานเอง เรื่องค่าจ้างก็ไม่มีปัญหาตามที่ตกลงกันได้ ถูกหักบ้างถ้างานไม่ดี และไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วยหรือได้รับบาดเจ็บ มีรูปแบบในการทำงานไม่แน่นอน แต่เฉลี่ยแล้วมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน ทำงานทุกวัน ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพทั่วไป มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคปอดจากฝุ่นฝ้ายในกลุ่มที่ตัดเย็บเสื้อผ้า ผู้รับงานฯ ไม่ค่อยทราบเกี่ยวกับกฎหมายจากกระทรวงแรงงานที่ออกมาให้ความคุ้มครองในเรื่องนี้ เพราะการอบรมมีไปไม่ทั่วถึง ปัญหาสำคัญของผู้รับงานฯ มีปัญหา "รับงานไปทำที่บ้าน" เป็นอาชีพที่ไม่มีความมั่นคง ไม่มีกฎหมายรองรับ ขาดแคลนเงินทุน ถูกเจ้าหน้าที่เข้มงวดเรื่องกฎระเบียบมากเกินไป และมีความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมอาชีพ สำหรับความช่วยเหลือที่ผู้รับงานฯ ต้องการจากส่วนราชการมากที่สุดคือ หางานที่นำไปทำที่บ้านป้อนให้อย่างต่อเนื่อง รองลงมา ควบคุมไม่ให้ นายจ้างเอาเปรียบ ดูแลความปลอดภัยในการทำงาน และให้นายจ้างทำประกันสังคมให้

คำสำคัญ : แรงงานนอกระบบ (Informal Sector), งานที่รับไปทำที่บ้าน

Abstract

A study of the status of homework informal sector , which is categorized as one of the group workers outside the system. The objective is to make them aware of the working environment which may affect the health and safety of the homework informal sector and their family members. Adopt guidelines for the health and safety to solve the problems. This research data from 84 samples, male more than female aged 30-49 years, the study of junior school, all of them were Buddhist , most were singles and status as head of the family, no alcohol, no smoke. There is enough of rest, but the majority still rarely exercises. The homework informal sector mostly used their homes as the workplace which are wooden house that so strong enough, good lighting and ventilation. The homework informal sector done this work only 1-2 year, asking the jobs by themselves, Employers provided the raw materials used in the work. The homework informal sector supplying equipment used in the work themselves. No problem about payroll matter but in agreeing to be broken if the work is not good and not get help when illness or injury. There are no pattern in the works, tentatively, but with an average of more than 8 hours per day and work every day. There is no problem about general health. There is a risk of lung disease, dueto cotton dust in the sewing group. The homework informal sector are rarely informed about the law from the Ministry of labour that comes out of coverage on this subject because there is no thorough training to the homework informal sector. Major problems of "Get a job, go home" are not professional stability. There is no law supports and the funding shortage no subject to rigorous rules officials, too, and there is a conflict with the profession. For the assistance that the homework informal sector wants to expand from a government job, is to enter the home, continuously. Secondary Take advantage of employer control security in work and employment, social insurance.

ความสำคัญของปัญหา

แรงงานนอกระบบ(Informal Sector) ได้เริ่มมีการกล่าวถึงกันมากขึ้นในระยะ 30 ปีหลังศตวรรษที่แล้ว เพราะในประเทศที่กำลังพัฒนาในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่แถบลาตินอเมริกาและในเอเชีย มีปัญหาของแรงงานนอกระบบเพิ่มมากขึ้น สำหรับประเทศไทย แรงงานนอกระบบหรือจะเรียกอีกอย่างว่า ผู้รับงานไปทำที่บ้าน มิใช่สิ่งแปลกใหม่ แต่ในอดีตยังมีการทำกันไม่มากนัก และลักษณะงานที่ทำก็ไม่ซับซ้อน เช่น การทอผ้า การตัดเย็บเสื้อผ้า การแกะสลัก การตัดเย็บรองเท้า และอื่นๆ ซึ่งงานที่ต้องการเพียงทำเพื่อบริโภคในครัวเรือนและเพื่อขาย โดยมีปริมาณไม่มาก จนทำให้

ผู้ผลิตหรือผู้ทำงานไม่ต้องเร่งรีบ มีอิสระในการทำงานและได้ค่าตอบแทนเหมาะสมกับปริมาณงานที่ทำ แต่ด้วยเวลาที่ผ่านไป การทำงานนอกระบบมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทั้งจำนวนแรงงาน และชนิดของงาน ลักษณะการทำงานส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็น การแบ่งกระบวนการผลิตบางส่วนออกมาจากโรงงาน เป็นผลให้การทำงานมีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากในโรงงาน ปัญหาคือ คนที่เป็นแรงงานนอกระบบ(ผู้รับงานไปทำที่บ้าน) เหล่านี้ นอกจากจะได้รับความค่าตอบแทนต่ำ มีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนานขึ้น ต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นจากการทำงาน เพราะในกระบวนการผลิตของงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้สารเคมีที่แตกต่างกันออกไปมากบ้างน้อยบ้างเช่น สีย้อมผ้า กาว ทารองเท้า ปุ๋ย สารกำจัดแมลง เมื่องานบางลักษณะถูกส่งออกไปทำตามบ้านในลักษณะของการเหมาช่วง(Sub-contract) ขึ้นส่วนของวัตถุดิบ สารเคมีต่างๆ อุปกรณ์ประกอบในกระบวนการผลิตได้แพร่ออกไปด้วย ซึ่งสารเคมีเหล่านี้อาจมีพิษภัยแตกต่างกันออกไป แรงงานและครอบครัวมีภูมิไว้รับที่แตกต่างกัน แน่นนอนเด็กและผู้สูงอายุย่อมมีมากกว่าผู้ใหญ่ ดังตัวอย่างการศึกษาของ ภาวนา พัฒนศรี (2537) ศึกษาเรื่อง " กรณีของหญิงผู้รับงานไปทำที่บ้านในกิจการแหวน จังหวัดขอนแก่น" พบว่า ผู้หญิงต้องทำงานถึงวันละ 8-9 ชั่วโมงโดยเฉลี่ย หากเป็นช่วงงานเร่งก็จำเป็นต้องใช้สารกระตุ้นบางชนิดเพื่อให้สามารถทำงานต่อไปได้ ดังนั้น ปัญหาสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานที่ตรวจพบ คือ การปวดเมื่อยจากการนั่งทำงานเป็นระยะเวลานาน และมีการระคายเคืองที่ผิวหนังซึ่งเกิดจากการได้รับสารเคมีที่ใช้ออบแหวน และอาจได้รับอันตรายจากการใช้สารกระตุ้นเพื่อให้สามารถทำงานได้นาน จะเห็นได้ว่าแรงงานนอกระบบ(ผู้รับงานไปทำที่บ้าน)มีความเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายต่อสุขภาพ แนวโน้มสูงขึ้นตามความหลากหลายของงานที่ทางโรงงานหรืออุตสาหกรรมขนาดย่อมส่งออกไปยังครัวเรือน โดยที่ลึกๆแล้วเจ้าของงานสามารถจ้างแรงงานในราคาต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ เมื่อเจ็บป่วยก็ไม่ต้องรับผิดชอบ ทั้งๆที่การเจ็บป่วยนั้นๆนับเป็นการบาดเจ็บจากงาน หรือเป็นโรคจากการทำงาน นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวยังส่งผลไปยังสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นเด็กเล็กและผู้สูงอายุ รวมทั้งผู้ที่อาศัยอยู่ในละแวกบ้านเดียวกันและขยายไปชุมชนโดยรวมที่อาจได้รับผลกระทบจากการทำงานดังกล่าว

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงสภาพการทำงานของแรงงานนอกระบบผู้รับงานไปทำที่บ้าน ในกระบวนการผลิตขั้นตอนต่างๆ ผลกระทบต่อสุขภาพและการบาดเจ็บของแรงงานนอกระบบผู้รับงานไปทำที่บ้าน และสมาชิกในครอบครัวเหล่านั้น และรวมไปถึงผลเสียที่เกิดขึ้นกับชุมชน เพื่อจะนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางในการหาทางแก้ไขและป้องกันปัญหาสุขภาพและความปลอดภัยของแรงงานนอกระบบ(ผู้รับงานไปทำที่บ้าน) ต่อไป

นิยาม :-

แรงงานนอกระบบ(Informal Sector) หมายถึง ผู้มีงานทำที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ไม่ได้รับสิทธิคุ้มครองสุขภาพตามกฎหมายแรงงาน สวัสดิการข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ แต่ยังคงได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลจากหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ตัวอย่างของแรงงานนอกระบบ เช่น ผู้ที่ทำงานไม่เต็มเวลา ผู้ที่ทำการผลิตอยู่กับบ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน การจ้างแรงงานนอกระบบ การจ้างงานตนเอง

งานรับเหมาช่วง ผู้ที่ทำงานระยะสั้น เป็นต้น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้จัดแบ่งเป็นกลุ่มได้ ดังนี้ กลุ่มเกษตรพันธสัญญา กลุ่มแรงงานบริการ กลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน กลุ่มคนรับใช้/คนทำงานบ้าน กลุ่มแรงงานที่ทำงานไม่เต็มเวลา กลุ่มอาชีพอิสระ ทั้งนี้แรงงานนอกระบบข้างต้นยกเว้นกลุ่มอาชีพอิสระ จะมีทั้งผู้ว่าจ้างหรือนายจ้าง และผู้รับจ้างหรือลูกจ้าง (ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541) ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2553

งานที่รับไปทำที่บ้าน หมายถึง งานที่ผู้ว่าจ้างงานในกิจการอุตสาหกรรมมอบให้ผู้รับงานไปทำที่บ้าน เพื่อนำไปผลิตหรือประกอบนอกสถานประกอบการของผู้นายจ้างหรืองานอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวงกระทรวงแรงงานได้มีคำชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องนี้ดังนี้ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่างานใดเป็นงานที่รับไปทำที่บ้าน

1. เป็นงานที่ผู้ว่าจ้างงานในกิจการอุตสาหกรรมมอบให้ผู้รับงานไปทำที่บ้านทำ เพื่อผลิตหรือประกอบ บรรจุ ซ่อมแซม ปรับปรุง
2. สถานที่ทำงานอาจเป็นที่บ้านของผู้รับงานไปทำที่บ้าน หรือสถานที่อื่น ๆ ซึ่งผู้รับงานไปทำที่บ้านเลือกเอง และมีใช้สถานประกอบการของผู้นายจ้างงาน
3. เพื่อรับค่าตอบแทน
4. งานที่มอบหมายต้องเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดในกระบวนการผลิต หรือธุรกิจในความรับผิดชอบของผู้นายจ้างงาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบสภาพการทำงานที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและความปลอดภัยของแรงงานนอกระบบผู้รับงานไปทำที่บ้านและสมาชิกในครอบครัว
2. ศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบต่อสุขภาพและความปลอดภัยของแรงงานนอกระบบผู้รับงานไปทำที่บ้านในพื้นที่เป้าหมายกับภาพรวมของทั้งประเทศที่มีการสำรวจไว้ในปีพ.ศ.
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการเพื่อดูแลรักษาสุขภาพและความปลอดภัยของแรงงานนอกระบบผู้รับงานไปทำที่บ้านและสมาชิกในครอบครัว

ขอบเขตการดำเนินงาน

1. รูปแบบ/วิธีการวิจัย

ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) ซึ่งประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการเฝ้าสังเกต (Observation)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ครัวเรือนที่มีสมาชิกคนใดคนหนึ่งเป็นแรงงานนอกระบบผู้รับงานไปทำที่บ้านในลักษณะเป็นการทำงานถาวร และ/หรือ ทำชั่วคราว และ/หรือ ทำงานในลักษณะหารายได้เสริมโดยมีเวลาทำงานมานานอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป

3. เครื่องมือวิจัย/ วิธีการรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. การสำรวจเบื้องต้นเพื่อหาพื้นที่ศึกษา : กรณีศึกษา ในจังหวัดนครปฐม

2. กรอบการวิจัย มี guidelines ดังนี้

2.1 กระบวนการผลิต

2.2 ปัญหาสุขภาพ การบาดเจ็บ

2.3 มีการดูแลสุขภาพและการบาดเจ็บอย่างไร

2.4 ปัญหาแรงงานสัมพันธ์

2.5 วิถีชีวิต ศึกษาการดำเนินชีวิตประจำวันของแรงงานนอกระบบผู้รับงานไปทำที่

บ้านโดยมองผ่านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เพื่อตรวจสอบว่าการทำงานได้ส่งผลทางลบหรือทางบวกต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวอย่างไร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างลักษณะงานที่ทำกับปัญหาสุขภาพและการบาดเจ็บของแรงงานนอกระบบผู้รับงานไปทำที่บ้าน รวมทั้งผลกระทบที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติ ปัญหาแรงงานสัมพันธ์

ผลการดำเนินงาน

ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้น และผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ เอกสารรับรองเลขที่ COA.No.BTUPH0014

ทำการสำรวจได้ตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 84 ราย ในเขตจังหวัดนครปฐม ในแบบสำรวจจะมีอยู่ด้วยกัน 6 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของผู้รับงานไปทำที่บ้าน พบว่า

- ผู้รับงานฯ เป็นหญิงร้อยละ 57.15 เป็นชายร้อยละ 42.85

- กลุ่มอายุสูงสุดร้อยละ 39.29 อยู่ระหว่าง 30-39 ปี รองลงมาร้อยละ 35.71 คือกลุ่ม อายุ 40-49 ปี

- ผู้รับงานฯมากที่สุดร้อยละ 25.00 จบอาชีวศึกษา รองลงมาร้อยละ 21.43 จบมัธยมศึกษา

ตอนต้น

- ผู้รับงานฯทั้งหมดที่เป็นตัวอย่าง นับถือศาสนาพุทธ

- ร้อยละ 60.71 มีสถานภาพสมรสคือโสด รองลงมาร้อยละ 39.29 สมรสและอยู่ด้วยกัน

- ร้อยละ 60.71 มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว รองลงมาร้อยละ 39.29 เป็นสมาชิกใน

ครอบครัว

- ส่วนใหญ่ร้อยละ 75 ของ ผู้รับงานฯมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด รองลงมาร้อยละ 25 ผู้รับงาน

ฯมาจากกรุงเทพมหานคร

- ผู้รับงานฯ ร้อยละ 60.71 ไม่ดื่มสุรา ร้อยละ14.29. ดื่มนานๆครั้ง ร้อยละ25.00ดื่มบ้าง และสำหรับการสูบบุหรี่ ผู้รับงานฯร้อยละ82.15 ไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ10.71สูบบ้าง ร้อยละ 7.14 สูบนานๆครั้ง ร้อยละ 53.57

- ผู้รับงานฯ มีการพักผ่อนนอนหลับอย่างน้อย 7-8 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ32.14 ผู้รับงานฯมีการพักผ่อนนอนหลับระหว่าง5-6 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ14.29 มีการพักผ่อนนอนหลับน้อยกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน

- ในเรื่องการออกกำลังกาย(ตาม เกณฑ์ จปฐ. 3วันต่อสัปดาห์วันละ30นาที) ผู้รับงานฯไม่ออกกำลังกายถึงร้อยละ53.57 กลุ่มที่ออกกำลังกาย ร้อยละ28.58 รวมน้อยกว่า 90นาทีต่อสัปดาห์ ร้อยละ14.29 รวม 90นาทีต่อสัปดาห์. และร้อยละ 3.57 รวมมากกว่า 90 นาทีต่อสัปดาห์

- ผู้รับงานฯ ร้อยละ 39.29 มีอาชีพหลักของครอบครัว คือรับงานไปทำที่บ้าน รองลงมาร้อยละ21.43 และ17.86 เป็น ลูกจ้างบริษัทและรับจ้างทั่วไป ตามลำดับ

- ผู้รับงานฯมีสมาชิกอายุต่ำกว่า15ปี ร้อยละ10.71 และสมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ 60ปีขึ้นไป ร้อยละ 14.29

- ร้อยละ 89.29 ผู้รับงานฯ มีรายได้ของครอบครัว มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน แต่ก็มีรายจ่ายของครอบครัวร้อยละ 60.71 มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน รองลงมา ร้อยละ14.29 มีรายจ่ายระหว่าง 5,001-10,000บาทต่อเดือน

- ร้อยละ 71.42 ผู้รับงานฯ มีที่อยู่อาศัยเป็นบ้านของตนเอง ร้อยละ 14.29 เป็นห้องเช่า และบ้านเช่า เท่ากัน

- ร้อยละ 57.14 มีระยะเวลาที่ทำงานรับงานไปทำที่บ้าน มาแล้ว 1-2 ปี รองลงมา ร้อยละ 17.86 ทำมาแล้ว 3-5 ปี

- ร้อยละ 96.43 ดำเนินการรับงานไปทำที่บ้านด้วยตนเองทั้งหมด รองลงมาดำเนินการโดยกลุ่ม ร้อยละ 3.57

- ผู้รับงานฯ ที่ทำงานเต็มเวลา ร้อยละ 25.00 เป็นแรงงานหญิงอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ร้อยละ 21.43 เป็นแรงงานเด็กอายุ15 ปีบริบูรณ์ถึงต่ำกว่า 18 ปี. ร้อยละ 32.15 เป็นแรงงานชายอายุ18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป แรงงานชายจะทำงานเมื่อว่างจากภารกิจหรืองานประจำ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจ้างและสภาพการทำงาน พบว่า

- ประเภทของงานที่มีการรับไปทำที่บ้าน

มากที่สุดร้อยละ 57.15 ทำเรื่องตัดเย็บเสื้อผ้า รองลงมา ร้อยละ 32.14 ทำผลิตภัณฑ์กระดาษและประดิษฐ์ดอกไม้พลาสติก

- จำนวนสถานประกอบกิจการที่ผู้รับงานฯรับงานไปทำ

มากที่สุดร้อยละ85.71 รับจากสถานประกอบกิจการเพียงแห่งเดียว รองลงมาร้อยละ 14.29รับจากสองแห่ง

- วิธีการรับงานไปทำที่บ้าน

มากที่สุดร้อยละ 85.71 รับงานจากนายจ้างโดยตรง

- **ลักษณะการจ้างงานระหว่างนายจ้างกับผู้รับงานฯ**

มากที่สุดร้อยละ 92.86 ไม่มีหนังสือสัญญาจ้าง ร้อยละ 7.14 มีหนังสือสัญญาจ้าง

- **หลักประกันในการจ้างงานระหว่างนายจ้างกับผู้รับงานฯ**

มากที่สุดร้อยละ 89.29 ไม่มีหลักประกัน รองลงมาร้อยละ 7.14 ใช้บุคคลค้ำประกัน และร้อยละ 3.57 วางเงินเป็นหลักประกัน ตามลำดับ

- **กระบวนการทำงานของผู้รับงานฯ**

มากที่สุดร้อยละ 60.71 ผู้รับงานฯ ทำงานทั้งหมดทุกขั้นตอนด้วยตนเอง ร้อยละ 39.29 ผู้รับงานฯ ทำงานส่วนใดส่วนหนึ่งในกระบวนการ

- **ผู้จัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน**

มากที่สุดร้อยละ 35.72 ผู้รับงานฯ เป็นผู้จัดหาเองทั้งหมด รองลงมาร้อยละ 28.57 ผู้รับงานฯ เป็นผู้จัดหาบางส่วน และ ร้อยละ 21.43 นายจ้างเป็นผู้จัดหา ตามลำดับ

- **ผู้จัดหาวัตถุดิบที่ใช้ในการทำงาน**

มากที่สุดร้อยละ 85.71 นายจ้างเป็นผู้จัดหา ร้อยละ 7.14 เท่ากัน ผู้รับงานฯ จัดหา หรือนายจ้างกับผู้รับงานฯ ร่วมกันจัดหา

- **ผู้รับผิดชอบค่าเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในงาน**

มากที่สุดร้อยละ 75.00 คือผู้รับงานฯ รองลงมาร้อยละ 10.72 คือนายจ้าง และร้อยละ 7.14 เท่ากัน คือคนกลาง กับนายจ้างและผู้รับงานฯ รับผิดชอบร่วมกัน

- **ผู้กำหนดอัตราค่าจ้าง**

มากที่สุดร้อยละ 67.86 คือนายจ้าง รองลงมา 21.43 ทราบว่ารัฐกำหนดเป็นกฎหมาย

- **ลักษณะการส่งงานที่ทำเสร็จแล้ว**

ร้อยละ 50.00 เท่ากัน ใช้วันเวลาเป็นตัวกำหนดการส่งงาน หรือ ใช้จำนวนผลผลิตในการส่งงาน

- **กรณีส่งมอบงานไม่ตรงตามกำหนด**

มากที่สุดร้อยละ 71.44 จะถูกเจ้าของงานตำหนิว่ากล่าว ร้อยละ 14.28 ผู้รับงานฯ ต้องจ่ายชดเชยค่าเสียหาย และร้อยละ 14.28 ถูกหักลดค่าจ้างต่ำกว่าที่กำหนด

- **เมื่อผลงานไม่เป็นไปตามเงื่อนไขหรือรูปแบบที่กำหนด**

มากที่สุดร้อยละ 85.72 เจ้าของงานจะให้นำไปปรับปรุงแก้ไขใหม่และรับนำกลับมาส่ง รองลงมาร้อยละ 7.14 เจ้าของงานจะรับชิ้นงานเหล่านั้นไว้และจ่ายเงินเฉพาะส่วนที่เสร็จ และร้อยละ 7.14 รับชิ้นงานเหล่านั้นไว้และหักค่าชดเชยบางส่วน

- **การจ่ายค่าจ้างตามสถานที่ที่ตกลงกันไว้ในสัญญาจ้าง**

มากที่สุดร้อยละ 85.71 จ่ายตามสถานที่ที่ตกลงไว้ ซึ่งก็คือสถานประกอบกิจการที่ผู้รับงานไปรับงานมาทำ มีเพียงร้อยละ 14.29 ที่ไม่จ่ายตามสถานที่ที่ตกลงไว้ เช่น สถานที่รับงานกับสำนักงานธุรการอยู่กันคนละที่

- ระยะเวลาการจ่ายค่าจ้าง

ผู้รับงานฯ ร้อยละ 100 ได้รับการจ่ายค่าตอบแทนไม่เกิน 15 วัน นับแต่ผู้รับงานฯ ส่งมอบงานให้แก่เจ้าของงาน

- ลักษณะการจ่ายค่าจ้าง

มากที่สุดร้อยละ 67.86 เป็นการจ่ายตามชิ้นงาน รองลงมา ร้อยละ 25.00 เป็นการจ่ายตามการจ้างเหมา น้อยที่สุดร้อยละ 7.14 จ่ายเป็นค่าจ้างรายเดือน

- ค่าตอบแทนอื่นๆนอกเหนือจากเงินค่าจ้าง

มากที่สุดร้อยละ 50.00 ไม่มี ร้อยละ 25.00 ได้รับเป็นเงินรางวัลพิเศษ ร้อยละ 10.72 ได้รับเงินช่วยเหลือกรณีบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากการทำงาน ร้อยละ 7.14 ได้รับเป็นค่าไฟฟ้า และร้อยละ 7.14 ได้รับเป็นค่าน้ำ

- การหักค่าจ้างจากผู้รับงานฯ

มากที่สุดร้อยละ 85.71 จะไม่ถูกหักค่าจ้าง ร้อยละ 14.29 ผู้รับงานฯ ถูกหักเพื่อชดใช้เป็นค่าเสียของงาน

- การถูกหักค่าจ้างค้างข้างต้น

มากที่สุด ร้อยละ 78.57 ของผู้รับงานฯ ทั้งหมดจะไม่ยินยอมให้มีการหัก ร้อยละ 17.86 จะให้เจ้าของงานทำเป็นหนังสือไว้ และร้อยละ 3.57 ให้ความยินยอมถูกหัก

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับชั่วโมงการทำงานและวันหยุดต่างๆ พบว่า

- เวลาที่ใช้ในการทำงานของผู้รับงานฯ

มากที่สุดร้อยละ 75.00 เริ่มงานและเลิกงานไม่แน่นอน รองลงมา ร้อยละ 17.86 เริ่มงานและเลิกงานตามเวลาที่กำหนดแน่นอน ร้อยละ 7.14 เริ่มทำงานตั้งแต่เย็น ค่า ไปจนถึงดึก

- ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวัน

มากที่สุดร้อยละ 53.57 ทำงานโดยเฉลี่ยวันละไม่ถึง 8 ชั่วโมง รองลงมา ร้อยละ 28.57 ทำงานโดยเฉลี่ย มากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน มีเพียงร้อยละ 17.86 ทำงานโดยเฉลี่ย 8 ชั่วโมง ต่อวัน

- จำนวนวันทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์

มากที่สุดร้อยละ 57.14 ทำงานทุกวันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 39.29 ทำงาน 6 วันต่อสัปดาห์ หยุดพักผ่อน 1 วัน มีเพียงร้อยละ 3.57 ทำงานสัปดาห์ละ 5 วัน

- ความสม่ำเสมอในการทำงาน

มากที่สุดร้อยละ 75.00 ผู้รับงานฯ ทำงานเป็นแบบเดิมเหมือนกันทุกวัน รองลงมา ร้อยละ 25.00 มีรูปแบบในการทำงานไม่แน่นอน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัย สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหรือการบาดเจ็บจากการทำงาน พบว่า

- สถานที่ทำงาน

มากที่สุดร้อยละ 96.43 ทำงานในบ้าน ที่เหลือร้อยละ 3.57 ทำงานบริเวณนอกบ้าน

- ลักษณะของสถานที่ทำงาน

มากที่สุดร้อยละ 42.86 บ้านที่ใช้เป็นสถานที่ทำงานเป็นเรือนไม้ มีความแข็งแรงมั่นคง รองลงมาร้อยละ 32.14 เป็นเรือนไม้ที่ต้องปรับปรุงเรื่องความแข็งแรง ร้อยละ 17.86 สถานที่ใช้เป็นทำงานมีสภาพก่อด้วยอิฐ มีความแข็งแรงมั่นคง สุกท้ายร้อยละ 7.14 เป็นสภาพก่อด้วยอิฐที่ต้องมีการปรับปรุงเรื่องความแข็งแรง

- แสงสว่าง

มากที่สุดร้อยละ 67.86 มีปริมาณแสงสว่างเพียงพอ ร้อยละ 32.14 มีแสงสว่างน้อยไม่เพียงพอ

- สภาพการถ่ายเทอากาศ

มากที่สุดร้อยละ 57.14 สถานที่ทำงานมีสภาพอากาศถ่ายเทสะดวก ร้อยละ 42.86 มีสภาพอากาศถ่ายเทไม่สะดวก

ผู้รับงานฯ มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเนื่องจากการทำงานหรือการบาดเจ็บจากการทำงาน. พบว่า

- โรคเนื่องจากการทำงาน

มากที่สุดร้อยละ 96.43 มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคจากฝุ่นฝ้าย รองลงมาร้อยละ 3.57 มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคพิษจากสารเคมี

- การบาดเจ็บจากการทำงาน

มากที่สุดร้อยละ 78.57 มีความเสี่ยงจากการบาดเจ็บจากเข็มตำ รองลงมาร้อยละ 21.43 การบาดเจ็บจากของมีคมบาด

- การตรวจสุขภาพทั่วไป

มากที่สุดร้อยละ 82.14 ไม่มีการตรวจสุขภาพทั่วไป ร้อยละ 17.86 มีการไปตรวจสุขภาพทั่วไป

- การอบรมเรื่องอันตรายจากสารระเบิด

มากที่สุดร้อยละ 89.29 ไม่มีการอบรมเรื่องอันตรายจากสารระเบิด รองลงมาร้อยละ 10.71 มีการอบรมเรื่องดังกล่าว

- การอบรมเรื่องอันตรายจากสารเคมี

มากที่สุดร้อยละ 89.29 ไม่มีการอบรมเรื่องอันตรายจากสารเคมี รองลงมาร้อยละ 10.71 มีการอบรมเรื่องดังกล่าว

- ความช่วยเหลือเมื่อเกิดอุบัติเหตุและการเจ็บป่วย

มากที่สุดร้อยละ 71.43 ผู้รับงานฯไม่ได้รับความช่วยเหลือเมื่อเกิดอุบัติเหตุและการเจ็บป่วย. รองลงมาร้อยละ 21.43 เจ้าของงานจ่ายค่ารักษาพยาบาลบางส่วน

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานสัมพันธ์ พบว่า

- ปัญหาความขัดแย้งกับนายจ้าง

มากที่สุดร้อยละ 96.43 ไม่มีปัญหากับผู้ว่าจ้าง ร้อยละ 3.57 มีปัญหากับผู้ว่าจ้าง ส่วนใหญ่คือเรื่องของคุณภาพงานที่ทำ

- กรณีที่จะมีปัญหาขัดแย้งกับนายจ้าง วิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว

มากที่สุดร้อยละ 82.15 ผู้รับงานฯ ประนีประนอมกับผู้ว่าจ้าง รองลงมาร้อยละ 14.28 เลิกทำงาน ร้อยละ 3.57 ผู้รับงานฯ จะยินยอมตามผู้ว่าจ้าง

ส่วนที่ 6 ปัญหาอุปสรรค / ข้อคิดเห็นของผู้รับงานไปทำที่บ้าน พบว่า

- "รับงานไปทำที่บ้าน" ปัญหาอุปสรรค ของผู้รับงานฯ

มากที่สุดร้อยละ 71.43 เป็นห่วงในด้านความไม่มั่นคงของอาชีพ รองลงมาร้อยละ 53.57 เป็นอาชีพที่ไม่มีกฎหมายรองรับ ถัดมาร้อยละ 7.14 ขาดแคลนเงินทุน

- ปัญหา/ อุปสรรคที่ประสบในการทำงานรับไปทำที่บ้าน

มากที่สุดร้อยละ 78.57 ความไม่แน่นอนของงานที่มีอยู่ต่อเนื่อง อันดับที่ 2 ร้อยละ 46.43 ไม่มีโอกาสในการต่อรองสภาพการจ้าง อันดับที่ 3 ร้อยละ 42.86 ความไม่แน่นอนกับการจ่ายค่าจ้าง อันดับที่ 4 ร้อยละ 32.14 การไม่ได้รับการดูแลคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่รัฐ อันดับที่ 5 ร้อยละ 17.86 มีการเอาเปรียบในเรื่องค่าจ้าง

อันดับที่ 6 ร้อยละ 7.14 ความไม่มั่นคงของสถานที่ทำงาน

- สิ่งที่ต้องการให้ส่วนราชการให้ความช่วยเหลือ

มากที่สุดร้อยละ 82.14 หน่วยงานที่ไปทำที่บ้านป้อนให้อย่างต่อเนื่อง อันดับที่ 2 ร้อยละ 78.57 ควบคุมไม่ให้นายจ้างเอาเปรียบ อันดับที่ 3 ร้อยละ 76.86 ดูแลความปลอดภัยในการทำงาน อันดับที่ 4 ร้อยละ 28.57 ให้นายจ้างทำประกันสังคมให้

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ข้อมูลจากตัวอย่าง 84 ตัวอย่าง ผู้รับงานฯ เป็นหญิงมากกว่าชาย อายุอยู่ระหว่าง 30-49 ปี มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จนถึงอาชีวศึกษา ทั้งหมดนับถือพุทธศาสนา ส่วนมากโสด และมีสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัว ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่เป็นส่วนมาก มีการพักผ่อนที่เพียงพอ แต่ส่วนใหญ่ก็ยังไม่ค่อยออกกำลังกาย ผู้รับงานฯ ส่วนมากใช้บ้านของตนเองเป็นที่ทำงาน เป็นบ้านไม้ มีความแข็งแรงมั่นคง มีแสงสว่างและการถ่ายเทอากาศสะดวก ผู้รับงานฯ ทำงานนี้ไม่เกิน 5 ปี ดำเนินการด้วยตนเองเป็นส่วนมาก ผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหาวัสดุที่ใช้ในการทำงาน ผู้รับงานฯ จัดหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานเอง เรื่องค่าจ้างก็ไม่มีปัญหา ตามที่ตกลงกันได้ ถูกหักบ้างถ้างานไม่ตี และไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วยหรือได้รับบาดเจ็บ มีรูปแบบในการทำงานไม่แน่นอน แต่เฉลี่ยแล้วมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน ทำงานทุกวัน ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพทั่วไป มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคปอดจากฝุ่นฝ้ายในกลุ่มที่เย็บผ้า ผู้รับงานฯ ไม่ค่อยทราบเกี่ยวกับกฎหมายจากกระทรวงแรงงานที่ออกมาให้ความคุ้มครองในเรื่องนี้ เพราะการอบรมมีไปไม่ถึง สถานการณ์ปัญหาและความต้องการปัญหาสำคัญของผู้รับงานฯ มีปัญหา "รับงานไปทำที่บ้าน" ในกรณีที่ เป็นอาชีพที่ไม่มีความมั่นคง ไม่มีกฎหมายรองรับ ขาดแคลนเงินทุน ถูกเจ้าหน้าที่เข้มงวดเรื่องกฎระเบียบมากเกินไป และมีความ

ขัดแย้งกับเพื่อนร่วมอาชีพ สำหรับความช่วยเหลือที่ผู้รับงานฯ ต้องการจากส่วนราชการมากที่สุด คือ หางานที่นำไปทำที่บ้านป้อนให้อย่างต่อเนื่อง รองลงมา ควบคุมไม่ให้นายจ้างเอาเปรียบ ดูแลความปลอดภัยในการทำงาน และให้นายจ้างทำประกันสังคมให้

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของผู้รับงานฯ ทั้งประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ) กับตัวอย่างในเขตจังหวัดนครปฐม พบว่าคล้ายคลึงกันคือ ผู้รับงานฯ เป็นหญิงมากกว่าชาย อายุส่วนมากอยู่ระหว่าง 30-49 ปี แต่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าคือระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า ลักษณะส่วนใหญ่รับงานจากเจ้าของกิจการโดยตรง ได้รับ วัสดุดิบ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการทำงานจากผู้ว่าจ้าง ส่วนมากใช้บ้านเป็นสถานที่ทำงาน ทำงานโดยเฉลี่ยประมาณ 7-8 ชั่วโมงขึ้นไป ผู้ว่าจ้างเป็นผู้กำหนดค่าตอบแทนให้เหมือนกัน ในส่วนของปัญหาสุขภาพและความปลอดภัย พบว่าของทั้งสองที่ คล้ายกันคือส่วนมากไม่ได้รับอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย สำหรับผู้ที่เคยได้รับอุบัติเหตุ จะเกิดจากถูกของมีคมทิ่มแทง รองลงมาเป็นเรื่องการพลัดตกหกล้ม ของกระแทก ไฟไหม้น้ำร้อนลวกตามลำดับ ปัญหาสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นเรื่องฝุ่นจากวัสดุดิบ หรือสารเคมีที่ใช้ในกระบวนการ รองลงมา เป็นแสงสว่าง ควันกลิ่น สถานที่ทำงานไม่สะอาด อากาศไม่ถ่ายเท สำหรับโรคจากการทำงานจะหาข้อมูลได้ยากต้องใช้ข้อมูลการตรวจร่างกายประกอบ

ข้อเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไขและควบคุม ป้องกันปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้น

ผู้ที่เกี่ยวข้อง และ/หรือ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ กลุ่มผู้รับงานฯ ควรจะได้มีการพิจารณาแก้ไขปรับปรุง ในประเด็นต่างๆ เช่น

1. ขยายบทบาทหน้าที่ต่างๆว่าด้วยการประกันสังคมที่มีอยู่ให้ครอบคลุมผู้รับงานฯ ซึ่งจะทำให้ผู้รับงานฯ ได้รับประโยชน์จากการคุ้มครองทางประกันสังคม
2. ผู้รับงานฯ ควรได้รับประโยชน์จากการคุ้มครองในกรณีการเลิกจ้างเช่นเดียวกับที่คนงานประเภทอื่นๆได้รับ
3. ผู้รับงานฯ ควรปฏิบัติตามมาตรฐานการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยตามหลักวิชาการ และดูแลรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของตนเองอย่างเหมาะสม รวมถึงของบุคคลอื่นที่อาจได้รับผลกระทบจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของตนในการทำงาน
4. กระทรวงสาธารณสุขจัดให้มีโครงการพัฒนาการเฝ้าระวังความเสี่ยงในการทำงานของผู้รับงานฯ ซึ่งต้องอาศัยหน่วยงานมาเกี่ยวข้องหลายหน่วยงานในระดับต่างๆ สุดท้ายจะเกิดประโยชน์แก่ผู้รับงานฯ
5. จัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือและทักษะให้กับผู้รับงานฯ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต โอกาสในการจ้างงาน และความสามารถในการหารายได้
6. ผู้รับงานฯ ควรได้รับการอบรมให้ทราบถึงกฎหมาย ข้อปฏิบัติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับผู้รับงานฯ เช่น
 - คำชี้แจงกระทรวงแรงงาน เรื่อง กฎกระทรวงว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในงานที่รับไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2547 ลงวันที่ ตุลาคม 2547

- ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง กำหนดชนิดของโรคซึ่งเกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงานหรือเนื่องจากการทำงาน ประกาศ ณ วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2550

- พระราชบัญญัติ คุ่มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2553 กำหนด สิทธิและหน้าที่ของผู้ว่าจ้างและผู้รับงานไปทำที่บ้าน ค่าตอบแทน ความปลอดภัยในการทำงาน คณะกรรมการคุ่มครองการรับงานไปทำที่บ้าน ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 16 พฤศจิกายน 2553

- ประกาศกรมสวัสดิการและคุ่มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการขึ้นทะเบียนผู้ว่าจ้างและผู้รับงานไปทำที่บ้านที่ประสงค์จะเลือกผู้แทนเป็นกรรมการในคณะกรรมการคุ่มครองการรับงานไปทำที่บ้าน ประกาศ ณ วันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2556

บรรณานุกรม

ตะวัน วรรณรัตน์,(2557) "การศึกษาแรงงานนอกระบบในประเทศไทย" ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในวารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย ปีที่ 34(3) : 119-150,2557.

วิเชียร เกิดสุข และคณะ,(2539) "การศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของเกษตรกรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชในฤดูแล้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" การศึกษา 2 หมู่บ้าน ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภาวนา พัฒนาศรี (2557) "กรณีศึกษาการทำงานของสตรีที่รับงานไปทำที่บ้านในกิจการแหวนจังหวัดขอนแก่น" กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประดิษฐ์ ชาสสมบัติ,(2542) "การศึกษาหารูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน : กลุ่มผู้ทำงานทอผ้า" คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2561จาก <http://anchan.lib.kuac.th/kukr/handle/003/25360>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ(2560) "การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2560" สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ,กรุงเทพฯ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส) "คู่มือการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ สำหรับการดูแลสุขภาพแรงงานนอกระบบ ปีพ.ศ.2557" สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 จาก <http://www.Scribd.com,document,PPA Informal Worker.>

Bromley, Ray.(1978) "Introduction The Urban Informal Sector : Why Is It Worth Discussing ? World Development Vol.6 No.9/10.